

מדינת ישראל
משרד המשפטים
State of Israel
Ministry of Justice

מחלקת ייעוץ וחקיקה (משפט בין-לאומי)

תאריך: ה' בחשוון, תשע"ה
29 באוקטובר, 2014
מספר: 5737

לכבוד
גב' תמר פלדמן
האגודה לזכויות האזרח

שלום רב,

הנדון: התייחסות לטיטת דוח: " שלטון אחד, שתי מערכות חוק:

משטר הדינים של ישראל בגדה המערבית"

1. הדוח שבנדון מבקש לתאר את מערכות הדינים השונות שחלות על ישראלים ופלסטינים בגדה המערבית, תמונה שהינה חלק מהמציאות המורכבת, העובדתית והמשפטית, של הגדה המערבית. יחד עם זאת, בניגוד לתמונה שמנסה הדו"ח לצייר, ההבדלים בין מערכות הדינים אינם תוצר של מניעים פסולים וניסיון ליצירת הפליה מכוונת, אלא נובעים מטעמים ענייניים הנובעים מהמצב הביטחוני והמעמד המשפטי השונה בין ישראל לגדה המערבית, ומהצורך ליצור איזון בין אחריותו של המפקד הצבאי לשמירה על בטחון הגדה המערבית לבין צרכיה של האוכלוסייה המקומית וחובותיו של המפקד הצבאי כלפיה מכוח הדין הבין-לאומי. לעיתים איזון זה מחייב החלת מערכת נורמות שונה, בין אם בשל קיומן של מסגרות נורמטיביות שונות החלות במקביל על אותם אנשים או אותה סיטואציה ובין אם בשל מצב עובדתי שונה בעת החלת אותן הנורמות על אוכלוסיות שונות.
2. מעבר לכך, הדין המוחל על הישראלים המצויים בגדה המערבית, אזרחים וחיילים, כמו גם על יישובים ומתקנים ישראלים באזור זה, מהווה כלי מרכזי בידי מדינת ישראל, וצה"ל – בתור שלוחה באזור- לאכוף את שלטונה וחוקיה על אזרחיה השוהים בגדה המערבית.
3. בניגוד לתמונה שמנסה לצייר הדו"ח, במקרים רבים הדין שמוחל על ישראלים ופלסטינים באזור מבחינה מהותית – חד הוא. באותם המקרים והדוגמאות המובאים בדו"ח, בהם קיימים

מחלקת ייעוץ וחקיקה (משפט בין-לאומי)

הבדלים בין המשטר החל על ישראלים באזור לבין פלסטינים באזור, הרי שהבדלים אלו – בדין יסודם. עם זאת, כמו בכל מערכת גם במערכת הדינים המורכבת והמסועפת החלה בגדה המערבית ניתן לאתר פגמים וכשלים הראויים לתיקון. המפקד הצבאי, בשיתוף עם כלל הגורמים הפועלים בשטח, יחד עם משרד המשפטים, פועלים ללא לאות לשיפור מתמיד של תחיקת הביטחון ושל המדיניות הנוהגת, בין היתר באמצעות שיח שוטף ומתמיד מול ארגוני זכויות האדם הפועלים בגדה המערבית.

4. ראויה לציון בהקשר זה עבודת מטה נרחבת שהחלה בשנת 2008 יחד עם מחלקת ייעוץ וחקיקה במשרד המשפטים וממשיכה עד היום, שעניינה שיפור וקידום זכויותיהם של קטינים פלסטיניים חשודים, עצורים ושפטים בגדה המערבית. תוצאותיה של עבודת המטה, אשר נערכה ברוח תיקון נרחב לדין הישראלי החל על קטינים בהליך הפלילי ואמנת האו"ם לזכויות הילד, הניבו הקמת בתי משפט לנוער והוספת סימן חדש בצו המסדיר את הדין הפלילי בגדה המערבית ואשר קובע הוראות ייחודיות החלות על קטינים, וביניהן קיום דיון בפני שופט נוער, הוראות בדבר מעמדו של הורה, הגבלת הזמן להעמדת קטין לדין ועוד. לצד זה קובע הצו תקופות מעצר ייחודיות לקטינים.

5. בנוסף, לאורך השנים, בתי המשפט בישראל, ובראשם בית המשפט העליון, כמו גם הרשות המחוקקת בישראל והמפקד הצבאי ביהודה ושומרון, יצרו משטרי זכויות מורכבים בעבור האוכלוסייה הישראלית ובעבור האוכלוסייה הפלסטינית המתגוררת באזור תוך יישום ופיתוח עקביים של חובות ישראל מכוח דיני הלחימה והתפיסה הלוחמתית במשפט הבין-לאומי.

6. בהקשר זה, ראוי לציין, כי הדין הבין-לאומי עצמו יוצר מגבלות רבות על היכולת להחיל את דין המדינה המחזיקה אזור בתפיסה לוחמתית על האוכלוסייה המקומית המתגוררת באותו אזור, כך שעל אותה אוכלוסייה מקומית חלים הדין המקומי שחל באותו אזור ערב כניסתו של המפקד הצבאי, בכפוף לתיקונים הכרחיים. זאת ועוד, גם הסכמי הביניים בין ישראל לרשות הפלסטינית מכירים למעשה במשטרים משפטיים נפרדים ביחס לאוכלוסיות שונות באותו השטח. אלה כשלעצמם עומדים בבסיס ההבדלים בין מערכות הדינים השונות החלות על ישראלים ופלסטינים בגדה המערבית.

7. תחת אילוצים אלו, כוחות צה"ל ומערכות המשפט, השיפוט והשפיטה ביהודה ושומרון פועלים כדי לאפשר חיים בביטחון לכלל התושבים באזור, תוך איזון מתמיד בין השיקולים והגורמים המעצבים את המציאות המורכבת בגדה המערבית.

8. לעיתים רבות, המצב המורכב מחייב פתרונות יצירתיים, שיאפשרו את דו הקיום בפועל בשטח, אף אם נדמה, מהתבוננות קצרה או חד-מימדית, כי הסדר כזה או אחר מקשה על האוכלוסייה תוך יצירת הפלייה. במבט רחב, הרי שההסדרים הם מתקדמים, ומנגנוניהם עוצבו על-מנת לאזן בין השיקולים הבטחוניים לצרכיה של האוכלוסייה המקומית, וכך הם מתווים את שיקול דעתו של המפקד הצבאי ונציגיו בגדה המערבית – שיקול דעת שחייב להיות מאוזן על פי מערכת דינים בת מספר רבדים, מהמורכבות בעולם, היונקת הן מהמשפט הבין-לאומי

מחלקת ייעוץ וחקיקה (משפט בין-לאומי)

החל בשטח, הן מהמשפט הקיים בו, הן ממרכיבי תחיקת הביטחון ההכרחיים לניהולו והן מההשראה המחויבת מכללי המשפט המנהלי במשפט הישראלי.

9. בהקשר זה צה"ל ומכלול הגורמים הפועלים בגדה המערבית פועלים בהתאם לכללי הדין הבין-לאומי, למסגרות הנורמטיביות הרלבנטיות בדין הישראלי ובדין המקומי החל, ועל-פי הנחיות הדרג המדיני.

בברכה,

עו"ד הילה טנא-גלעד

הילה טנא-גלעד

ממונה על זכויות אדם וקשרים עם ארגונים בינלאומיים